

OPONENTSKÝ POSUDEK

Jméno diplomanta/ky:	Tereza Burýšková
Téma práce:	The Impact of Sentencing Ranges Design on Sentencing Decisions: An Empirical Analysis
Rozsah práce	159,631 znaků
Datum odevzdání práce:	9. 9. 2024
Vedoucí diplomové práce:	Michal Šoltés
Oponent diplomové práce:	Jakub Drápal

1. Obsahová stránka

Diplomovou práci hodnotím velmi pozitivně. Práce diskutuje téma, které dosud nebylo řešeno v rámci světového vědeckého diskurzu, navazuje na cutting-edge poznání, využívá zajímavou novelizaci a poskytuje empirickou evidenci pro podstatnou otázku řešenou napříč světem. Jakékoli jednotlivé připomínky a doporučení pro případnou další práci, které budu mít, je tak třeba interpretovat v duchu tohoto velmi pozitivního hodnocení. Obecně dávám spíše zpětnou vazbu ve stylu, kterou bych napsal pro velmi kvalitní zahraniční odborný časopis při psaní posudku. Již jen ale dosažení takové úrovně, která by měla dobrou šanci na přijetí v některém zahraničním časopise, diplomovou práci zásadně odlišuje od naprosté většiny diplomových prací obhájených na PF UK.

Úvod je pěkně napsaný, RQ je jasně stanovená. Relativně kriticky naopak hodnotím rozbor literatury. Zdá se, že diplomantka píše diplomovou práci ve stylu ekonomů, tedy, že minimálně částečně zastává přístup „co není ekonomie, není věda [resp. není podstatné to rozebírat]“. Byť si jsem vědom toho, že práce je obhajovaná na Katedře ekonomie a empirických právních studií a že toto je u ekonomů standardem, tento přístup mi přijde nevhodný. Nelze diskutovat theories of punishment a věnovat jeden odstavec Retributive theory, zmínit kritiku z roku 1978 a opominout půl století vývoje (srov. např. von Hirsch, 2017, pro shrnutí), a pak věnovat výrazně více prostoru deterrence theory, která je sice zajímavá z pohledu ekonomů, ale pro teorii ukládání trestů klíčová není. I hlavní teorie v oblasti ukládání trestů je špatně označená (nazývá se focal concerns theory, nikoli focal concerned theory). Chápu, že ekonomům zaměření se na ekonomický výzkum nevadí, ale pro kohokoli jiného je takový přístup problematický. Vede to mimo jiné k dezinterpretaci toho, kdo co kdy udělal – např. Leibovitch (2017) nebyla první, která přišla s tím, že člověk porovnává případy mezi sebou (reference point), o tomto se v kriminologii diskutovalo již v 80. letech 20. století např. v souvislosti s ukládáním trestů v jednom dni, kdy soudce srovnává tresty mezi sebou. Nebo při diskuzi „hard-wired rule“ na str. 18 by se hodilo navázat na empirical desert či diskuzi ordinal a cardinal proportionality. Chápu, že člověk je ukotvený primárně v jedné disciplíně, ale ocenil bych větší reflexi jiné. Podobně je zjednodušená diskuze účelů trestů v ČR – je třeba jít nad rámec jednoho komentáře a jednoho nálezu ÚS z

roku 1997 (mezitím se např. judikatura ÚS vyvinula + jiná česká odborná literatura představuje jiný obrázek než komentář autorského kolektivu pod vedením Ščerby).

Teorie je napsaná detailně, graficky zobrazená, vysvětlená jasnějším jazykem i mimo formální notaci, moc pěkně! Opět zdůrazňuji, že být zde je můj komentář kratší oproti předchozí části, tak tato část je výrazně delší a je moc pěkná.

Určitou výhradu mám ke kapitole 4, kde bych ocenil jasnější definici toho, jaký sample bude používáný. V dalších kapitolách se někdy mluví o sub-sample, ale není jasný, jaký je sample. Toto není jen formální nedostatek, ale i něco, co může mít podstatný dopad na analýzu. Problém to může způsobit zejména, pokud by došlo k retroaktivitě ve prospěch pachatele (k čemuž v případě této novely došlo) + jak s ní obvinění, SZ a soudci počítali. V diplomové práci jsem nenašel (být nevím, zda jsem to nepřehlédl) diskuzi tohoto tématu. A přitom logickou strategií obviněného, pro kterého novela něco změní, je odkládat rozhodnutí soudu o několik měsíců, což povede k manipulacím ohledně toho, kde člověk skončí. V takovém případě třeba RDD není úplně nejlepší strategie (pokud není vzatý určitý vzorek a nepočítá se RDD třeba podle data spáchání?). V takovém případě by možná byl lepší matching. Ale nedostatečné vysvětlení právních aspektů a vzorku bohužel komplikuje přijetí interpretací některých metod.

Je super vidět, které všechny metody diplomantka použila, je to na PF UK naprosto neobvyklé. Líbí se mi i testování na sub-samplu, kde bylo větší vykazování určité proměnné, je moc pěkné vidět přemýšlení a realizace třeba placebo checku. Chápu, že by to bylo trochu pro jinou práci, ale obecně bych ocenil trochu více informací o jednotlivých metodách (třeba u matching se běžně ukazuje, jaká je kvalita matching). Empirická analýza je moc pěkně provedená a zobrazená. Měl bych jednu připomínku, která mi ale připadá relativně zásadní: Diplomantka používá (velmi pravděpodobně) uložení trestu odnětí svobody jako „imprisonment dummy“, přičemž pod tímto rozumí jak nepodmíněný, tak podmíněný trest odnětí svobody. Toto dovozují z toho, že v poznámkách uvádí, že mezi controls je „conditional suspension dummy“ (např. str. 47 či 61). Zde by se hodila širší diskuze vzorku + použitých proměnných (např. použitý „number of different punishmentns imposed for the given crime“ mi přijde jako ne úplně vhodná proměnná“, str. 61). Použití POTOS je přitom problematické, protože (i) není to uvěznění, (ii) délka POTOS a NEPO je stanovována jinak, přičemž délka POTOS, který by byl uložen namísto NEPO, je heterogenní z hlediska délky NEPO (Drápal, 2023). Zejména pokud je někdy bráno, že v případě, kdy není uložen TOS, je trest roven nule (např. str. 58), pak to způsobuje další problémy. Brát např. 6 měsíců POTOS jako výrazně více, než 300 hodin OPP je problematické. Proto kriminologický výzkum rozlišuje uvěznění (uložen jen NEPO) a poté délku NEPO, případně se velmi silně snaží nadefinovat jednotnou škálu pro přísnost trestů (ta se ale stále nikomu nedaří pořádně najít). Přiznám se, že si nejsem jistý, nakolik můžu věřit výsledkům, které směšují NEPO + POTOS do jedné proměnné, byť kontrolují pro podmíněné odložení TOS. Zde se tedy odráží zdůraznění potřeby sekce o vzorku a o použitých proměnných a jejich nevýhodách. Pokud by toto DP detailněji diskutovala, tak by různé věci vyplynuly dříve na povrch a bylo by jasné, že je třeba je detailněji řešit.

Drobné připomínky

- U testování assumption of no manipulation bych doporučoval namísto McCrary (2008) použít Cattaneo, Jansson a Ma (2018) či spíše oba (Kuehnle, Oberfichtner, Ostermann, 2021).

- U interpretace některých výsledků si nejsem tak jistý, např. manipulation of the damage nebo survivorship bias na str. 54. Tento výsledek může být důsledkem pokračování v trestné činnosti, kdy se případy začnou žalovat těsně potom, co překročí 10.000 Kč.

Všechny tyto připomínky jsou ale relativně jednoduché na napravení.

Práce pěkně shrnuje nedostatky svého výzkumu, závěry i to, co by se mělo dělat v návaznosti na získané poznatky.

2. Formální stránka

Použití LaTeXu zaručuje pěkné formátování a velmi dobrou úpravu – perfektní! Stargazer skutečně dává pěkný vzhled diplomové práci. Struktura je moc pěkná.

Nedoporučuji citovat učebnice (např. Jelínek, 2021), navíc české. „Compensatory theory of punishment“ se v tomto smyslu v zahraničním diskurzu nepoužívá. Při citování editované knihy (této) se navíc má citovat autor její části, nikoli editor. Kde je vhodnější citovat zákon, pak není dobré citovat učebnici (Jelínek, 2022, str. 11).

3. Obecné zhodnocení a otázky k zodpovězení při obhajobě

Zdůrazňuji, že hodnocená diplomová práce je výborná, nemám absolutně žádné pochyby o tom, že by měla být hodnocená stupněm výborná. Moc rád jsem si ji přečetl a budu doufat, že některé ze zmíněných nedostatků budou napraveny a práce bude publikovaná v kvalitní zahraničním žurnále.

Chápu, že to jde do určité míry nad rámec toho, co diplomová práce dělá, ale zajímalo by mne, nakolik lze rozšířit model na to, pokud soudce případ porovnává nejen s trestnými činy v rámci stejné trestní sazby, ale i s ostatními trestnými činy.

Jak se vypořádat s retroaktivitou ve prospěch?

Otázka/y	V části k obsahové stránce.
Doporučení/nedoporučení práce k obhajobě	Doporučuji k obhajobě.
Navržený klasifikační stupeň	1

V Leidenu dne 1. října 2024

Jakub DrápalPřipomínky